

Saneringsverbond

Onderwerp: Beheercomité 3

Datum: 13/03/2023

Deelnemers:

- Gemeente Zwijndrecht
- Zwijndrecht Gezond
- OVAM
- VMM
- INBO
- Departement Omgeving: verontschuldigd
- Lantis
- Natuurpunt Waasland
- Bond Beter Leefmilieu: verontschuldigd
- Common Ground
- Te gast: 3M, ERM, Arche Consulting (agendapunt 2-3-4)

Beheercomité 3

Agendapunt	Vorbereiding
Goedkeuring verslag zitting 13/02/2023	
Toelichting ecotoxicologisch onderzoek	Arche Consulting
Toelichting grondwatermodel	ERM
Toelichting draaiboek	ERM
Korte toelichting fyto-remediatie	INBO
Update Lantis + eerste waterlevering Lantis aan Blokkersdijk (8 maart)	Lantis/Natuurpunt
Update opvolgingstabel	Common Ground
Varia:	
Beslissing Sitebesluit	OVAM
Update PFAS-handelingskader ifv agenda Beheercomité	Zwijndrecht Gezond

1. Goedkeuring verslag zitting 13/02/2023

Het verslag van 13/02/2023 kreeg enkele opmerkingen. Het verslag werd met de opmerkingen goedgekeurd en kan op de website geplaatst worden.

2. Toelichting Ecotoxicologisch onderzoek

Op vraag van het Beheercomité geeft Arche Consulting een presentatie over het ecotoxicologisch onderzoek (ERA) dat zij uitvoerden.

In dit onderzoek werd de ecotoxiciteit van PFAS onderzocht zowel wat mogelijke directe effecten (overleving, groei, reproductie, ...) betreft alsook de mogelijke doorvergiftiging (de accumulatie en opbouw van PFAS verbindingen in de voedselketen) waarin een organisme door consumptie een ander organisme kan affecteren).

Het onderzoek bestaat uit twee delen:

1. een generiek era om de meetlat te bepalen
 - a. Directe ecotox effecten: voor de afleiding van de ecotox drempels + berekening van de Potentieel Geaffecteerde Fractie (PAF)
 - b. Doorvergiftiging: afleiding Predicted no-effect-concentration (PNEC) orale zoogdieren/vogels
2. een gedetailleerde era op basis van terreinonderzoek op Blokkersdijk
 - a. Directe ecotox
 - i. Biotoetsen, water sediment bodem
 - ii. Biologische indexen
 - b. Doorvergiftiging
 - i. bioaccumulatie-experimenten
 - ii. bioaccumulatie in residente soorten (vissen, planten/ongewervelden en vogels)

In de generieke era wordt voor de PFOS verontreiniging geen risico voor directe ecotox vastgesteld voor de verschillende vormen van landgebruik (landbouw, woongebied, recreatie en industrie) Een gelijkaardige conclusie kan worden getrokken voor andere PFAS verbindingen waarvoor een PAF-verdeling beschikbaar was.

In het gedetailleerde era voor Blokkersdijk is duidelijk dat de PFAS concentraties boven de milieukundige ecotoxnorm uitkomen voor alle milieucompartmenten (bodem, water en lucht). Directe toxiciteit wordt waargenomen voor waterbodem en bodem maar zijn niet eenduidig te linken aan de aangetroffen PFAS verontreiniging. Dit gezien de organismen nabij de chemische cluster van Antwerpen wellicht aan meer worden blootgesteld dan PFAS alleen. Bioaccumulatie van C4 en C8 PFAS wordt waargenomen over alle trofische niveaus heen (= plaats in de voedselpiramide) met PFOS als meest dominante parameter. De PFOS-niveaus in planten/organismen zijn voldoende hoog om mogelijke negatieve effecten uit te oefenen op predatoren die zich direct of indirect voeden met vissen, planten, ongewervelde bodemdieren, zoogdieren en vogels die in het Blokkersdijkgebied leven.

Na de toelichting werden enkele vragen gesteld:

- Het bestemmingstype bepaalt hoe streng men is op vlak van ecotox volgens PAF – Potentieel Aangetaste Fractie. Blokkersdijk ligt vlakbij 3M, hoe gaan we om met de grens tussen de bestemmingsgebieden?
 - o Arche: We hanteren hiervoor een zeer pragmatische aanpak. Dit wil zeggen dat we in de grensgebieden het strengste niveau hanteren.
- Schelde is ook een natuurgebied
 - o ERM: De drempelwaarde die nu gehanteerd wordt voor lozingen op de Schelde is humaan tox (niet ecotox) en die waarde ligt lager.

- Onderzoek op netels: welk deel van de netels werd onderzocht?
 - o Arche: Het bovengrondse gedeelte (geen wortels gezien we er weten dat die niet/minder geconsumeerd worden).
- Onderzoek regenwormen: hoe gebeurt dit?
 - o Arche: voor de blootstelling van regenwormen aan de verontreinigde bodem worden bodem mengstalen genomen en naar het labo getransporteerd. Hier worden de test organismen regenwormen aan de bodem toegevoegd en effecten op overleving, groei en reproductie bepaald.

3. Toelichting Grondwatermodel

Op vraag van het Beheercomité geeft ERM een presentatie over het grondwatermodel dat zij ontwikkelden.

Het grondwatermodel bekijkt de stroming van het grondwater. Het model is accuraat en kan goed voorspellen hoe partikels in het grondwater bewegen. Hierdoor is het ook mogelijk om simulaties uit te voeren, bijvoorbeeld van verschillende saneringsscenario's of van een hydraulische barrière ter bescherming van de Palingbeek.

Na de toelichting werden enkele vragen gesteld:

- Is de dekking van peilbuizen voldoende?
 - o ERM: Grote dekking aanwezig, meer kan altijd maar dit geeft al vrij accurate informatie
- Is het model bruikbaar voor stofmodellering?
 - o ERM: Het model is gekalibreerd om stofmeting te gaan doen.
- Is het model bruikbaar voor het bepalen van de Saneringsaanpak?
 - o ERM: Het model kan het verontreinigingsbeeld verklaren en maakt het mogelijk om planning van de sanering mee te laten bepalen op basis grondwaterstroming.

Actiepunten voor 3M geformuleerd vanuit het Beheercomité:

- Voor een integrale aanpak van de grondwaterproblematiek is er nood aan een 0-meting en een alarmpeil.
- 3 extra meetpunten toe te voegen onderaan de helling naar de westelijke oeverzone van Blokkersdijk, om daar de samenstelling van het uitstromende kwelwater vanuit 3M te analyseren.

4. Toelichting Draaiboek zone 1A

Op vraag van het Beheercomité geeft ERM een presentatie over het draaiboek dat zij maken voor zone 1A. Het draaiboek is nog niet klaar op het moment van de presentatie.

Volgende onderdelen moeten deel uitmaken van het draaiboek in overeenstemming met de conformverklaring van OVAM van 27/10/2022.

1. Fasering waarbij de duur van elke zone maximaal beperkt wordt.
2. Multidisciplinaire teams landbouw + residentieel
 - a. Expertise m.b.t. waardevol groen/aanvulling teelaarde/biologische kwaliteit/...
3. Maatregelen om bomen en planten te beschermen
4. Stofactieplan uitwerkingen in afstemming met AZG
5. Minder hinder werf
6. Verkeersplan met goedkeuring van gemeente Zwijndrecht.

- a. Zo veel mogelijk uit de woonwijken van de gemeente houden.

Na het afwerken van een draaiboek op niveau van de zone is de volgende stap: het opmaken van draaiboeken per individueel perceel.

Timing voor het afwerken van het draaiboek is 1 mei 2023.

Na de toelichting werden enkele vragen en opmerkingen geformuleerd gesteld:

- Houden jullie reden met de quickwins in de planning van de sanering.
 - o ERM: Zeker daarnaast zal in de fasering vooral de afvoer en aanvoer van grond doorslaggevend.
- Kunnen voortuinen als een aparte fase opgenomen worden?
 - o ERM: Te bekijken
- In het multidisciplinair team wordt een landschapsarchitect voorzien. Wat is de rol van deze?
 - o ERM: Opdracht van de landschapsarchitect betreft zowel privaat als publiek terrein.
- Hoe verhouden de individuele eigenaars zich tot de adviezen van betrokken overheden?
 - o ERM: het generische draaiboek werd voorgesteld, dit vormt de basis van een individuele overeenkomst met de eigenaars.
 - o OVAM: De adviezen zijn uniform maar het laatste woord is aan de eigenaar.
- Hoe zal de fasering eruitzien?
 - o ERM: Voor de fasering zal de aanvoer en afvoer van gronden doorslaggevend zijn. Wij doen een voorstel maar is verder te bespreken met de eigenaar.
- Welke inspanningen doen jullie om dit aanvaardbaar te maken voor de bewoners?
 - o ERM: Dit is een onderdeel van de minder hinder aanpak. Daarin willen we bijvoorbeeld ook de mogelijkheid tot ontharding voorzien.

Opmerkingen voor 3M/ERM geformuleerd vanuit het Beheercomité:

- BC geeft aan dat het belangrijk is om voortgang te maken zodat dit binnen de legislatuur kan afgerond worden.
- BC sprak zich positief uit voor het afhandelen van het grondtransport ten zuiden van de E34 vanuit de TOP naar de kluifrotonde, omdat bij overslag ten noorden van de E34 de snelle sanering van 3M en Palingbeek en de brongerichte aanpak in het gedrang komt

5. Fytoremediatie

Op vraag van het beheercomité geeft INBO een update van het onderzoek naar fytoremediatie.

Bedoeling is om vooral een neutraal onderzoek op te starten. Hiervoor worden verschillende onderzoekers betrokken bij de opstart.

- Sofie Thijs – UHasselt
- Lieven Bervoets – Universiteit Antwerpen
- Anne Bergmans – Universiteit Antwerpen

Het onderzoek heeft zowel betrekking op de fytoremediatie-opties zelf als op de sociologische aspecten ervan (betrokkenheid burger).

De studie is vooral relevant voor zone 2 en de aanwezige landbouwgronden daar.

Na de toelichting werd een vraag gesteld:

- Zal de studie ook relevant zijn voor private tuinen?

- INBO: De onderzoekers bekijken op welke manier private tuinen deel kunnen uitmaken van het onderzoek maar deelnemen zal niet voor iedereen mogelijk zijn.
- OVAM: Voor zeer vervuilde private tuinen is een korte termijn aanpak wenselijk en dat is fyto-remediatie niet.

6. Update werken Lantis

Levering van gezuiverd water in Blokkersdijk is goed verlopen. Het gebied zou baat hebben bij nog meer water maar dat is momenteel nog niet praktisch mogelijk.

7. Update opvolgingstabel

Enkele aanpassingen werden doorgevoerd voor een vlotter gebruik. Daarnaast zijn er enkele acties met vertraging/knelpunten die besproken worden.

a. Studie gezondheidsschade

- AZG leverde hiervoor recent informatie aan. Deze zal verwerkt worden. (CGR)

b. Kader vrijwillige overdracht en/of herbestemming verontreinigde (landbouw)gronden

- Onduidelijk waarom deze actie niet verder opgenomen wordt.
 - Opnieuw in overleg gaan met VLM (CGR)

c. Kenniscentrum

- Onduidelijk wat de stand van zaken is.
 - Uitnodigen voor een toelichting op (een) volgend beheercomité.

d. Koppelkansen benadering

- Wachten op goedkeuring van de middelen door de Vlaamse Regering.

e. Koppelkansen benadering

- Bestaande subsidies zijn niet toegankelijk voor verenigingen en sluiten dus niet aan op de vraag van de betrokken bewegingen.
 - OVAM vraagt voor een toelichting over de mogelijkheden op maat van de betrokken bewegingen.

d. Niet-conformverklaring BBO 2

- Nieuwe deadline 31/3

- Uit het persbericht “De OVAM heeft het BBO 2 van 3M op 28 februari “niet-conform” verklaard. De OVAM is van mening dat het onderzoek de aard en concentratie van de verontreiniging onvoldoende verduidelijkt, de omvang onvoldoende in kaart brengt en tenslotte ook de mogelijke blootstellingsrisico’s voor de mensen onvoldoende specificeert. Het onderzoek moet nu opnieuw ingediend worden tegen 31 maart. In tussentijd worden voorzorgsmaatregelen opgelegd.”
 - Vraag van het beheercomité om persbericht hierover te delen via teams en in de toekomst de leden hierover vooraf te informeren.
 - Het Beheercomité geeft aan dat de onzekerheid voor burgers (in deze zone) zeer zwaar is. Zij kijken uit naar het BBO om meer zicht te krijgen op hun situatie. Deze vertraging maakt dat zij nog langer in onzekerheid leven. De vraag dus aan de bevoegde overheid om erover te waken dat de nieuwe timing gehaald wordt.

8. Varia

a. Beslissing Sitebesluit

De goedkeuring van het sitebesluit door de Vlaamse Regering werd uitgesteld

b. PFAS-handelingskader

- Geen nieuws